

Önsöz

Elinizdeki kitap, Rusyalı Marksistlerin, 1917 Ekim (Kasım) Devrimi'nin ardından kurulan ilk işçi devletinin bürokratik çürümesine karşı verdikleri amansız mücadeleye ilişkin belgelerden oluşmaktadır. Gerek Ekim Devrimi'nin gerekse onun ardından kurulan devletin sınıf karakterine ilişkin tartışmaların Marksist yazında oldukça büyük bir yer tuttuğu biliniyor. Yalnızca Marksist yazında mı? Ekim Devrimi'nin ve Sovyetler Birliği'nin karakteri konusunda, burjuva aydınları tarafından yapılan ve çoğu "kapitalizmin aşılamazlığı", "sosyalizmin ütopyikliği" gibi ideolojik önyargıları kanıtlamaya uğraşan çalışmalar bile yüzlerce ciltlik bir literatür oluşturuyor.

Bu ikinci kesim, Ekim Devrimi'ni bir "hükümet darbesi", Marksistlerin (Bolşeviklerin) bürokratik çürümeye karşı mücadelesini ise "Stalin ile Troçki arasındaki iktidar mücadelesi" olarak ele almakta; nihayet, parti ve Sovyet bürokrasinin Stalin önderliğindeki kanadının totaliter diktatörlüğünü "sosyalizm" olarak göstermeye çalışmaktadır. Söz konusu kesim, "çalışmaktan başka bir işe yaramayan cahil işçi ve yoksul köylü" kitlelerinin hem kendilerinin hem de bir bütün olarak insanlığın yazgısını ellerine alabileceği ve savaşırsız, sınırsız, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya toplumunu kurabileceği düşüncesine bile tahammül edemediği için, bu çaba kolayca anlaşılabilir.

Öte yandan, benzeri bir yaklaşımın, Bolşeviklerin bürokratik çürümeye karşı verdikleri ve 1920'li yıllara damgasını vurduktan sonra, 1930'ların ortasında kesin bir yenilgi ile sonuçlanan mücadele ile ilgili olarak, genel olarak "sosyalist hareket" içinde de yaygın biçimde kabul gördüğüne tanık oluyoruz. Bu, özellikle, sorgulama, inceleme ve okuma alışkanlığının pek fazla olmadığı; bilgiden çok inancın egemen olduğu Türkiye gibi toplumlardaki sosyalistler için fazlasıyla geçerli. Bu durumun en kolay açıklaması, çoğu kez yapıldığı üzere, "çeşitli türevleriyle Stalinizm'in onlarca yıllık ideolojik-siyasi hegemonyası" olabilirdi. Ama aynı anlayışın, kendilerini Stalinizm'e karşı konumlandıran kişi ve çevreler içinde de yaygın biçimde var olması, yanıtın başka yerlerde aranmasını gerektiriyor.

Rusya'da, 1917 Ekim (Kasım) Devrimi sonrası 20 yıllık dönemde yaşananlara, örneğin, futbolun en temel kurallarını bilmeden taraf tutan fanatik taraftar gözüyle bakıldığında, Stalin önderliğindeki hizbin, devrimi gerçekleştiren Merkez Komite'nin ezici çoğunluğunu -binlerce "sıradan" Komünist ile birlikte- ortadan kaldırmasını, "dava uğruna" alkışlamak mümkün olabiliyor. Yine aynı yaklaşımla, Lenin, Troçki ve diğer Marksistler, hatta bir bütün olarak Marksizm de, yaşanan bütün felaketlerden sorumlu tutulabilir. Oysa ortada bir "kutsal mahkeme" yok. Mesele de, basitçe, kimin "haklı" kimin "haksız" olduğu değil; tarihteki ilk işçi devletinin en baştan sahip olduğu bürokratik yozlaşma sürecinin neden önlenemediği ve totaliter bürokratik bir diktatörlüğe evrildiğidir. Sovyet ve parti bürokrasisinin Stalinist hizbinin mutlak iktidarının Marksist kuramın kaçınılmaz sonucu olup olmadığına ise ancak sürecin gerçek bilgisine ulaştıktan sonra karar verilebilir. Bu kitapta derlediğimiz belgelerin, okurun söz konusu dönem hakkında birinci elden bilgiler edinmesine yardımcı olacağını umuyoruz.

İlk işçi devletinin kurulmasına önderlik eden Rusyalı Marksistlerin Stalin'in adında cisimleşen ve işçi sınıfını onlarca yıl egemenliği altında tutmuş olan totaliter bürokratik eğilime karşı mücadelede yenilgiye uğramış olması, kuşkusuz, içinde bulunulan maddi koşulların sonucuydu. Bu tespit, elbette, söz konusu Marksist önderlerin o süreçteki hata ve zaafalarını yok saymak, onlara mutlak haklılık kazandırmak -bu yolla bir tür kutsallık atfetmek- anlamına gelmiyor. Bundan kastedilen şey, söz konusu hata ve zaafaları anlayabilmek için de, aynı maddi toplumsal süreçlere bakmak gerektiğidir.

Bütün bunlara, Sovyet devletinin totaliter bürokratik bir diktatörlüğe dönüşme (bürokratik karşı devrim) sürecinin ilk yıllarında yaşananların, sosyalist hareketin bugününden bağımsız olmadığını ve geleceğine yol gösterdiğini de eklemek gerek. Unutmayalım ki Marksistler, geçmişe, bugünü anlamak ve geçmişte yaşananlardan gerekli sonuçları çıkartarak geleceği daha sağlıklı biçimde kurmak için bakarlar. Dolayısıyla, bu derleme, günümüzden ve geleceğimizden kopuk bir "tarih hevesi" ile değil; tersine, sosyalist işçi hareketinin bugün içinde bulunduğu durumu daha iyi anlamak ve geçmişte yaşananlardan gerekli dersleri çıkartarak daha sağlıklı bir gelecek projesinin hazırlanmasına yardımcı olmak üzere hazırlandı.

Son olarak, Türkçeye çoğu yerde "eski Bolşevik" olarak çevrilen İngilizce "old Bolshevik" sözcüğünü, "eski" sözcüğünü, sıkça, "artık değil" anlamında kullanıldığı için, "yaşlı Bolşevik" olarak çevirdiğimi belirtmem gerek

(aynı şekilde, İngilizcedeki “old guard” sözcüğü de, yerine göre, “yaşlı muhafız” ya da “eski tüfek” olarak kullanıldı). Bu kitapta derlediğimiz belgelerin bir kısmı Peter Jeffries’in “*Documents of the 1923 Opposition*” (New Park Publications, Londra, Nisan 1975) adlı kitabından alındı. Birleşik Muhalefet’in programı ise yine aynı yayınevinin Kasım 1973’te yayımladığı “*The Platform of the Joint Opposition (1927)*” adlı kitaptan çevrildi. Okur, bunların dışındaki belgelerin kaynaklarını ise ilgili bölümlerde bulabilir.

mehring
yayıncılık